

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.6.8
KOM(2011) 329 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**dėl trumpojo laikotarpio statistikos, reikalaujamos 1998 m. gegužės 19 d. Tarybos
reglamentu (EB) Nr. 1165/1998**

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl trumpojo laikotarpio statistikos, reikalaujamos 1998 m. gegužės 19 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1165/1998

1. ĮŽANGA

Tarybos reglamento 1165/1998 dėl trumpojo laikotarpio statistikos 14 straipsnio 2 dalyje nurodyta:

Iki 2008 m. rugpjūčio 11 d. ir vėliau kas trejus metus Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą apie statistinius duomenis, parengtus pagal šį reglamentą, ir ypač apie jų tinkamumą bei kokybę ir rodiklių patikslinimą. Ataskaitoje taip pat konkrečiai nurodomas statistikos sistemos sąnaudų ir įmonėms tenkančių prievolių, taikant šį reglamentą, ir naudos santykis. Joje pateikiami įmonėms tenkančių prievolių mažinimo geros praktikos pavyzdžiai ir nurodomi prievolių ir sąnaudų mažinimo būdai.

Šioje ataskaitoje toliau nagrinėjami klausimai, aptarti ankstesnėje pagal minėtą straipsnį 2008 m. birželio mėn.¹ pateiktoje ataskaitoje. Pirmoji trumpojo laikotarpio statistikos kokybės ataskaita paskelbta 2003 m. sausio mėn.²

Europos trumpojo laikotarpio statistika sudaryta iš išsamių Europos ekonomikos trumpojo laikotarpio verslo rodiklių – pramonės, statybos, mažmeninės prekybos, remonto veiklos ir tam tikrų paslaugų sektorių. Šių sektorių ekonominę plėtrą apibūdina keletas apyvartos, gamybos, dirbančių asmenų skaičiaus, dirbtų valandų ir bruto darbo užmokesčio rodiklių. Be to, rengiami produkcijos kainų, naujų užsakymų ir statybos sąnaudų rodikliai. Europos trumpojo laikotarpio statistika pradėta rengti 1998 m. Nuo tada jos kokybė (nuoseklumas, palyginamumas, tikslumas ir teikimas laiku) ir aprėptis (rodikliai, šalys, detalumo lygmuo) nuolat gerėjo.

Antrame šios ataskaitos skirsnyje aptariamas trumpojo laikotarpio statistikos naudojimas ir jos svarba pagrindinėms Europos politikos sritims ir valdant Europos pinigų politiką. Be to, jame apibūdinami pagrindiniai trumpojo laikotarpio statistikos pokyčiai, įvykę po pastarosios kokybės ataskaitos. Kitame skirsnyje išsamiai aptariami įvairūs trumpojo laikotarpio statistikos kokybės aspektai. Galiausiai nurodoma, kokios sąnaudos ir našta patiriamos renkant ir apdorojant statistinius duomenis ir pateikiama pavyzdžių, kaip jas būtų galima sumažinti.

Pirmasis šios ataskaitos projektas pateiktas trumpojo laikotarpio statistikos darbo grupės nariams 2011 m. sausio mėn. (konsultacijoms raštu).

¹ COM(2008) 340 galutinis, 2008 6 9.

² COM(2003) 36 galutinis, 2003 1 29.

2. TRUMPOJO LAIKOTARPIO STATISTIKOS SVARBA

Norint sukurti euro zoną ir stebėti Europos pinigų politiką³ buvo būtina turėti trumpojo laikotarpio statistiką. Vieni svarbiausių trumpojo laikotarpio statistikos naudotojų yra Europos centrinis bankas ir nacionaliniai centriniai bankai. Be to, trumpojo laikotarpio statistiką svarbiems tikslams naudoja Komisija, šalių vyriausybės, mokslinių tyrimų institutai, įmonės ir verslo organizacijos. Paskelbus žiniasklaidoje naują trumpojo laikotarpio statistiką paprastai sulaukiama daug dėmesio. Be to, ne mažiau svarbu, kad trumpojo laikotarpio statistika naudojama kitose statistikos srityje, pvz., nacionalinėse sąskaitose.

Trumpojo laikotarpio statistika – viena svarbiausių Europos Sąjungos statistikos tarnybos (Eurostato) rengiamos statistikos rūšių. Dažniausiai ji naudojama ekonominėms tendencijos nagrinėti, prognozėms ir modeliams rengti. Šių duomenų taip pat reikia rengiant politinius sprendimus, vykdant mokslinius tyrimus ir tikrinant bei tvirtinant kitų šaltinių duomenis ar priimant verslo sprendimus (pvz., rinkos tyrimuose). Kai kada įmonės taip pat naudoja trumpojo laikotarpio statistikos duomenis gan specifiniams poreikiams (pvz., kainų rodikliai naudojami diferencijuojant sutartis).

Iš 22 pagrindinių Europos ekonomikos rodiklių (PEER)⁴, rengiamų Europos Sąjungos ir jos valstybių narių ekonominei plėtrai stebėti ir visų pirma – euro zonos pinigų politikai valdyti, devyni rodikliai, t. y. pramonės produkcija, vidaus rinkos pramonės produkcijos kainos, nauji pramonės užsakymai, pramonės importo kainos, statybos sektoriaus produkcija, mažmeninės prekybos ir remonto veiklos apyvarta, kitų paslaugų apyvarta, paslaugų produkcijos kainos ir statybos leidimai, nustatomi pagal trumpojo laikotarpio statistiką.

Eurostatas kasmet skelbia 60 informacinių pranešimų, susijusių su trumpojo laikotarpio statistika, t. y. kiekvieną mėnesį skelbiami penki pagrindiniai rodikliai (pramonės produkcija, nauji pramonės užsakymai, pramonės produkcijos kainos, statybos sektoriaus produkcija ir mažmeninės prekybos apimtis). Be to, kasmet paskelbiami ne mažiau kaip penki statistikos santraukų (angl. „Statistics in focus“) leidiniai, kuriuose be kiekybinių duomenų aptariami ir tam tikri metodiniai klausimai ir nagrinėjamos naujausios ekonomikos tendencijos. Išsamiau su trumpojo laikotarpio duomenimis taip pat galima susipažinti ketvirtinėje Europos verslo statistikos apžvalgoje (angl. „Quarterly Panorama of European business statistics“).

2009–2010 m. vykdėta trumpojo laikotarpio statistikos rengimo peržiūra. Išorės ekspertai nagrinėjo trumpojo laikotarpio statistikos rengimo sistemą ir procesą iš naudotojų, Eurostato ir susijusių partnerių (nacionalinių statistikos institucijų) perspektyvos, norėdami nustatyti, kaip veiksmingiau ir našiau rinkti, apdoroti ir skleisti trumpojo laikotarpio statistiką.

Daugumai naudotojų trumpojo laikotarpio statistikos reikia dažnai ir reguliariai, ir jie naudojami leidiniais (duomenų bazėmis, informaciniais pranešimais ir pan.) kelis kartus per mėnesį arba bent kartą per mėnesį (pvz., paskelbus naują informacinį pranešimą). Daugelis naudotojų mano, kad tikslumas – svarbiausia trumpojo laikotarpio statistikos kokybės

³ „Europos centrinio banko statistikos reikalavimai bendrajai ekonominei statistikai“, Europos centrinis bankas, 2000 m. rugpjūčio mėn.

⁴ Pirminis 19-os PEER sąrašas nustatytas 2002 m. (Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl euro zonos statistikos, 2002 11 27, COM(2002) 661 galutinis). 2008 m. sąrašas papildytas trimis rodikliais, susijusiais su turto rinka, taip pat statybos leidimais (Ekonomikos ir finansų komiteto EPS informacijos reikalavimų ataskaita, 2008 m. lapkričio 4 d., Briuselis).

aspektas. Vis dėlto įvairūs kokybės aspektai daug nesiskiria ir galima teigti, kad teikimas laiku, palyginamumas, prieinamumas, aiškumas, nuoseklumas ir išsamumas laikomi tokiais pat svarbiais, kaip ir tikslumas. Tai statistikos rengėjams sukelia daug sunkumų, nes kartais vienų kokybės aspektų pasiekama kompromisu tarp, pvz., tikslumo ir teikimo laiku ar palyginamumo ir išsamumo.

Vykdant minėtą peržiūrą naudotojai nurodė, kad jie patenkinti trumpojo laikotarpio statistikos ir susijusių paslaugų kokybe. 95 proc. savo nuomonę apie kokybę pareiškusių naudotojų nurodė, kad trumpojo laikotarpio statistikos kokybė tinkama, o 60 proc. – gera arba labai gera.

2008 m. Europos valstybių ekonomika patyrė didžiausią nuosmukį nuo tada, kai pradėta rengti Europos trumpojo laikotarpio statistika. Nuo 2008 m. balandžio mėn., kai pramonės produkcija buvo didžiausia, iki 2009 m. balandžio mėn., kai jos vertė buvo mažiausia, nustatytas sumažėjimas beveik penktadaliu. Statybos sektoriuje nuosmukis buvo lėtesnis, tačiau ne mažiau gilus: apytiksliai penktadaliu nuo 2008 m. sausio–vasario mėn. (didžiausia vertė prieš krizę) iki 2010 m. vasario mėn. (mažiausia vertė). Mažmeninės prekybos apimtis taip pat labai sumažėjo, bet ne taip stipriai kaip gamyba. Šie įvykiai dar kartą parodė, kaip svarbu turėti patikimą ir aktualią trumpojo laikotarpio statistiką.

2009 m. įvyko du svarbūs metodiniai pokyčiai. Pirma, pakeista trumpojo laikotarpio rodiklių skaičiavimo bazė (ne 2000 m., o 2005 m.). Tam reikėjo aritmetiškai pakeisti bazinius metus (vidutiniškai 100 2005 m., vietoje 2000 m.) ir atnaujinti rodikliams taikomus svorius, kad jie atitiktų 2005 m. ekonomikos struktūrą. Antra, tuo pat metu, kai buvo keičiami baziniai metai, naująją NACE 2 red. versija pakeista senoji Europos Sąjungos ekonominės veiklos klasifikatoriaus versija NACE 1.1 red. Klasifikatorius atnaujintas įtraukiant naujus skirstymus, kad būtų galima tiksliau klasifikuoti įvairias gamybos ir naujų pramonės šakų formas. Kur kas smulkiau suskirstytas paslaugų sektorius. Pagal NACE 2 red. galima geriau aprėpti visą ekonomiką ir lengviau lyginti tarptautinius duomenis. Perėjimas prie NACE 2 red. neturėjo pastebimo poveikio kokybės aspektams, pvz., duomenų teikimui laikui ar stabilumui (žr. toliau).

3. TRUMPALAIKIŲ RODIKLIŲ APRĖPTIS IR KOKYBĖ

3.1. Aprėptis ir trumpojo laikotarpio reglamento laikymasis

2009 m. rugpjūčio mėn. nustojo galioti paskutinės leidžiančios nukrypti nuostatos, pagal kurias valstybės narės galėjo neteikti Eurostatui duomenų (paslaugų teikėjų kainų) remiantis Reglamentu (EB) Nr. 1165/98.

Pagrindinis teisės aktas iš dalies pakeistas ir atnaujintas Komisijos reglamentu (EB) Nr. 329/2009, kuriuo taip pat nustatyti nauji mažmeninės prekybos ir remonto veiklos bei kitų paslaugų užimtumo rodikliai – dirbtos valandos ir bruto darbo užmokestis. Priėmus šį pakeitimą turi būti rengiami visų ekonomikos sričių, kurių trumpojo laikotarpio statistika rengiama, dirbtų valandų ir bruto darbo užmokesčio statistiniai duomenys. Duomenys turi būti apskaičiuojami pagal ketvirtinius ataskaitinius laikotarpius ir pateikti 2013 m.

Valstybės narės gerai ir vis geriau laikosi trumpojo laikotarpio statistikos reglamento patikimumo, teikimo laiku, nuoseklumo ir palyginamumo reikalavimų, kuriuos kas šešis mėnesius tikrina Eurostatas. 2010 m. spalio 1 d. ES-27 vidutinis balas buvo 8,9 (iš 10),

palyginti su 2005 m. balandžio 1 d. – 8,5, o 2004 m. sausio 1 d. – 6,6. Dauguma valstybių narių dabar laikosi beveik visų trumpojo laikotarpio statistikos reglamento reikalavimų.

3.2. Tikslumas, patikimumas, nuoseklumas ir palyginamumas

Reglamentu (EB) Nr. 1165/98 ir susijusiais teisės aktais nustatytos bendros, visų valstybių narių taikomos apibrėžtys. Eurostatas ir nacionalinės statistikos tarnybos bendradarbiauja, kad užtikrintų, jog trumpojo laikotarpio rodikliai būtų labai tikslūs, patikimi ir nuoseklūs. Reglamentu nustatyta metodinė sistema nuolat tobulinama konsultuojantis tarpusavyje ir atskiroms temoms skirtose darbo grupėse.

Reikėtų pažymėti, kad valstybės narės neprivalo taikyti visiškai vienodos metodikos. Pagal trumpojo laikotarpio statistikos reglamentą ir subsidiarumo principą valstybės narės gali savarankiškai nuspręsti, kaip veiksmingiausia ir našiausia rinkti ir apdoroti duomenis, siekiant atsižvelgti į šalių skirtumus, pvz., dydį, ekonomikos struktūrą ir administracinių duomenų prieinamumą.

Eurostatas taip pat bendradarbiauja su kitomis tarptautinėmis organizacijomis, visų pirma su OECD, kad duomenys ir metodai būtų geriau palyginami ne tik Europos Sąjungoje.

3.3. Teikimas laiku ir punktualumas

Rengiant trumpojo laikotarpio statistiką ypač svarbu, kad duomenys būtų pateikiami kuo anksčiau. Nacionalinių duomenų teikimo Eurostatui terminai buvo nustatyti dar 1998 m. – pirmajame Europos reglamente dėl trumpojo laikotarpio statistikos (žr. 1 lentelės trečiąją skiltį). 2005 m. reglamentu⁵, kuriuo iš dalies pakeistas minėtas reglamentas, daugelio rodiklių terminai labai sutrumpinti. Lentelėje taip pat nurodytos galiojančios teikimo datos (pvz., informacinių pranešimų skelbimo) dienomis po ataskaitinio laikotarpio pabaigos.

Iš esmės trumpojo laikotarpio statistika teikiama labai laiku, o bet kokie vėlavimai paprastai susiję su tuo, kad teikimo diena sutampa su savaitgaliu ar valstybės šventėmis. Vis dėlto Europos trumpojo laikotarpio statistikai paskelbti vis dar reikia daugiau laiko nei Jungtinių Valstijų ar Japonijos.

Naudotojams apie informacinių pranešimų skelbimo datas pranešama labai iš anksto Eurostato svetainėje pateiktame kalendoriuje⁶. 2010 m. laikytasi visų kalendoriuje paskelbtų datų.

⁵ 2005 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1158/2005, iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1165/98 dėl trumpojo laikotarpio statistikos (OL L 191, 2005 7 22, p. 1).

⁶ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/release_calendars/news_releases. Pastaba. Kalendoriuje nurodoma daug pagrindinių Europos rodiklių, ne tik trumpojo laikotarpio statistika.

1 lentelė. Teikimas laiku apskaičiuojamas kaip dienų nuo ataskaitinio laikotarpio pabaigos ir teikimo termino, EFK nustatyto termino ir platinimo datos skaičius.

Rodiklis	Periodiškumas	TLS reglamente nustatyti terminai ^{a)}	EFK 2011-iems m. nustatyti terminai ^{b)}	Bendrų ES rodiklių platinimas ^{c)}
Pramonės produkcija	kas mėnesį	40	40	42
Pramonės produkcijos kainos vidaus rinkoje	kas mėnesį	35	35	34
Nauji pramonės užsakymai	kas mėnesį	50	50	55
Pramonės importo kainos	kas mėnesį	45	45	34
Statybos sektoriaus produkcija	kas mėnesį	45	45	49
Mažmeninės prekybos ir remonto veiklos apyvarta	kas mėnesį	30	30	35
Kitų paslaugų apyvarta	kas ketvirtį	60	60	61
Paslaugų produkcijos kainos	kas ketvirtį	90	60	nėra duomenų
Statybos leidimai	kas ketvirtį	90	90	90

a) Duomenų pateikimo Eurostatui terminai pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui, kaip nustatyta trumpojo laikotarpio statistikos reglamente. Pastaba. Mažesnėms šalims dažnai taikomi ilgesni terminai.

b) 2010 m. Ekonomikos ir finansų komiteto (EFK) EPS informacijos reikalavimų ataskaitoje nustatyti terminai.

c) Dienos nuo ataskaitinio laikotarpio pabaigos iki platinimo (pvz., informacinio pranešimo paskelbimo).

3.4. Trumpojo laikotarpio rodiklių tikslinimai

Pirmieji trumpojo laikotarpio rodiklių duomenys iš dalies grindžiami preliminariais, įvertiniais ir neišsamiais duomenimis. Todėl galima numatyti, kad pirmą ir antrą kartą ir net vėliau skelbiami skirtingi duomenys. Po pirmojo paskelbimo tyrimų rezultatai dažnai tampa išsamesni, nes duomenys papildomi trūkstamais ar vėlai duomenis pateikusių respondentų atsakymais. Be to, duomenys tikslinami dėl sezoninių koregavimų, atlikus lyginamąją analizę, naujų ir (arba) patobulintų duomenų šaltinių, paklaidų taisymų ar metodinių pokyčių. Vis dėlto trumpojo laikotarpio rodikliai, ypač ES suvestinio lygmens ir euro zonos, paprastai tikslinami nedaug.

Norint įvertinti penkių trumpojo laikotarpio rodiklių, skelbiamų kas mėnesį specialiaame informaciniame pranešime, pirmųjų duomenų kokybę, laikotarpiu nuo 2007 m. birželio mėn. iki 2010 m. gruodžio mėn. nagrinėti pirmą ir antrą kartą paskelbtų mėnesinių augimo duomenų pokyčiai.

2 lentelė. Penkių pagrindinių trumpojo laikotarpio rodiklių tikslinimo mastas ^{a)}

Rodiklis	Vidutinis absoliutusias tikslinimas ^{b)}	Vidutinis tikslinimas ^{c)}	Santykinis vidutinis tikslinimas ^{d)}
Pramonės produkcija	0.3	0.1	0.30
Pramonės produkcijos kainos vidaus rinkoje	0.1	0.0	0.10
Nauji pramonės užsakymai	0.5	-0.1	0.22
Statybos sektoriaus produkcija	0.5	0.0	0.41
Mažmeninės prekybos apimtis	0.3	0.1	0.74

a) Euro zonos augimo rodiklių sezoninis koregavimas.

b) Pirmą ir antrą kartą paskelbtų augimo duomenų skirtumų vidurkis absoliučiaisiais dydžiais.

c) Pirmą ir antrą kartą paskelbtų augimo duomenų skirtumų vidurkis.

d) Vidutinis tikslinimo ir augimo santykis antrą kartą paskelbus duomenis (abu išreikšti absoliučiaisiais dydžiais).

2 lentelėje pateikiamas informaciniuose pranešimuose skelbiamų pagrindinių penkių Europos suvestinių rodiklių pirmą ir antrą kartą (po vieno mėnesio) paskelbtų augimo duomenų vidutinis tikslinimo mastas. Absoliučiaisiais dydžiais (antroji skiltis) vidutinis tikslinimas svyruoja nuo 0,1 procentinio punkto (pramonės produkcijos kainos) iki 0,5 procentinio punkto (nauji pramonės užsakymai). Rodiklių skirtumus paprastai galima paaiškinti metodiniais veiksniais. Pramonės produkcijos kainos dažnai iš viso nėra tikslinamos, o pramonės produkcijos rodiklis gali būti tikslinamas net keletą metų po pirmo duomenų paskelbimo.

Vidutinis tikslinimas (trečioji skiltis) yra beveik lygus nuliui. Tai reiškia, kad nagrinėtuosiu laikotarpiu pirmą kartą skelbiant augimo duomenys nebuvo sistemiskai pervertinami ar nepakankamai įvertinami.

Galiausiai, 2 lentelės paskutinėje skiltyje pateikiamas augimo duomenų tikslinimo ir pačių augimo duomenų ryšys antrą kartą skelbiant duomenis, pagal kurį galima numanyti tikslinimo mastą nagrinėtuosiu laikotarpiu.

3.5. Prieinamumas, aiškumas ir galimybė susipažinti su metaduomenimis

Visą trumpojo laikotarpio statistiką galima rasti Eurostato svetainėje. Atskirą trumpojo laikotarpio statistikai skirtą skyrį galima be didelių pastangų rasti teminėje skiltyje „Pramonė, prekyba ir paslaugos“ arba pasinaudojus paieškos funkcija⁷.

Taip pat minėtuose leidiniuose (statistikos santraukose, angl. „Statistics in focus“, ketvirtinėje Europos verslo statistikos apžvalgoje, angl. „Quarterly Panorama of European business

⁷ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/short_term_business_statistics/introduction.

statistics“) galima susipažinti su išsamiais, tiksliniais ir detaliais metodinių klausimų paaiškinimais (metaduomenimis). Trumpojo laikotarpio statistikos duomenų bazėje pateikiamos išsamios diskusijos apie statistinius procesus, teisinius klausimus, konfidencialumo taisykles ir duomenų kokybę, taip pat pateikiami nacionalinių duomenų rinkimo metodų aprašymai⁸. Apie kai kuriuos pagrindinius rodiklius pateikta papildomų išsamių metodinių paaiškinimų (PEER skirta santrauka, angl. „PEERs in focus“)⁹. Statistinės sąvokos glaustai paaiškintos naujame vikio pobūdžio interneto žodyne ir atsakymuose į dažniausius klausimus.

4. STATISTIKOS SISTEMOS SĄNAUDOS IR NAŠTA ĮMONĖMS

2009 m. Eurostatas nagrinėjo 24 ES pagrindinius teisės aktus, pagal kuriuos vien įmonės arba daugiausia jos turi teikti duomenis, ir surinko duomenis apie įmonėms tenkančią statistinę naštą (statistikos institucijų duomenų rengimo sąnaudos nebuvo skaičiuojamos). 21 šalis pateikė pakankamai informacijos dėl 2006, 2007 ir 2008 m. trumpojo laikotarpio statistikos, tačiau dėl metodinių problemų nepavyko gauti visiškai palyginamų duomenų. Todėl galima paskelbti tik pastebėtas tendencijas. 2006–2007 m. trumpojo laikotarpio statistikos atžvilgiu pokyčiai buvo gan tolydūs, o 2007–2008 m. duomenų teikimo našta truputį sumažėjo.

Tiksliau trumpojo laikotarpio statistikos rengimo sąnaudas ir naštą tapo įmanoma apskaičiuoti, kai 2003 m. paskelbta pirmoji kokybės ataskaita, kurioje pateikti (tam tikrų rodiklių) į klausimynus atsakiusių įmonių skaičiaus duomenys ir tiek įmonių, tiek statistikos institucijų darbo jėgos, būtinos trumpojo laikotarpio statistikai rengti, įverčiai. Rengiant antrąją kokybės ataskaitą, paskelbtą 2008 m., darbo grupė nustatė metodinę sistemą, pagal kurią galima įvertinti visos trumpojo laikotarpio statistikos ir atskirų rodiklių rengimo sąnaudas ir naštą. Šių skaičiavimo būdas atitiko ES grynujų sąnaudų modelį, taikomą apskaičiuojant administracinę naštą. Šiai ataskaitai parengti būtini duomenys buvo renkami 2010 m. rugsėjo–spalio mėn. už 2009 ataskaitinius metus. Skaičiavimams naudota anksčiau parengta, tačiau atsižvelgiant į sukaupą patirtį pakoreguota metodika, pagal kurią daugiausia dėmesio skirta, viena vertus, laikui, per kurį įmonės turi surinkti reikiamus duomenis ir atsakyti į statistines užklausas, ir, kita vertus, laikui, per kurį statistinės institucijos turi įvykdyti visus trumpojo laikotarpio statistikos reglamento reikalavimus.

Norint nustatyti patikimus ir palyginamus kokybinius sąnaudų (statistikos sistemai tenkančių renkant, apdorojant ir skleidžiant duomenis) ir naštos (įmonių patiriamos teikiant duomenis) rodiklius kyla gan sudėtingų praktinių ir metodinių problemų. Galima tik apytiksliai nurodyti, kiek laiko reikia vidutinei įmonei atsakyti į klausimyną arba pateikti informacijos konkrečia tema. Be to, sunku įvertinti, kiek įmonių pateikia informacijos apie konkrečias statistines temas (pvz., viena įmonė gali būti įtraukta į kelias imtis skirtingų temų atžvilgiu ir dėl to duomenys gali dubliuotis). Vadovaujantis subsidiarumo principu valstybėse narėse imtys nustatomos skirtingai, dėl to duomenis sudėtinga lyginti. Galiausiai trumpojo laikotarpio statistikos neįmanoma visiškai atskirti nuo kitos statistikos ir dažnai nėra aišku, kaip atskirti su skirtingos rūšies statistika susijusias sąnaudas ir naštą. Dauguma duomenų, surinktų per trumpojo laikotarpio statistikai skirtas apklausas, taip pat naudojama kitai statistikai rengti, visų pirma nacionalinėms sąskaitoms. Kita vertus, kitų statistikos skyrių privalomai renkama informacija taip pat gali būti naudojama trumpojo laikotarpio statistikai.

⁸ http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/ebt/library?l=/methodology/sts_sources&vm=detailed&sb=Title.

⁹ <http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/ebt/library?l=/methodology&vm=detailed&sb=Title>.

Turimi visos Europos Sąjungos duomenys leidžia teigti, kad 2006–2009 m. rengimo sąnaudos sumažėjo 6 proc., o įmonių našta – 15 proc. (abiems atvejais skaičiuojant valandomis per metus). Kaip nurodyta pastarojoje kokybės ataskaitoje, statistinei sistemai (pvz., nacionalinėms statistikos tarnyboms) tenkančios sąnaudos ir įmonių patiriama našta beveik vienodos, nors statistikos institucijoms bendros sąnaudos ir našta šiek tiek padidėjo, o įmonėms – šiek tiek sumažėjo.

3 lentelėje pateikta apytiksliai apskaičiuota našta (daugiausia susijusi su trumpojo laikotarpio statistikos klausimynų pildymu), vidutinės įmonės patiriama rengiant pagrindinius rodiklius. Pastaba. Kad būtų lengviau lyginti, našta apskaičiuota minutėmis per mėnesį net jei kalbama apie ketvirtinius rodiklius. Mažiausia našta (lygi nuliui) nurodo, kad duomenys renkami ne pildant trumpojo laikotarpio statistikos klausimyną, o imami iš administracinių šaltinių. Tėbėra keletas atvejų, kuriais, kaip manoma, našta pervertinta.

3 lentelė. Šalių (ES-27) klausimynus pildančių įmonių naštos vidurkių, kuriems nepritaikyti svoriai, didžiausios ir mažiausios vertės (minutėmis per mėnesį).

	Pramonės produkcija	Pramonės produkcijos kainos	Nauji pramonės užsakymai	Statybos sektoriaus produkcija	Mažmeninės prekybos ir remonto veiklos apyvarta
Vidurkis	20	17	6	22	11
Didžiausia	73	70	19	87	22
Mažiausia	0	3	0	1	0

5. TRUMPOJO LAIKOTARPIO STATISTIKOS RINKIMO IR APDOROJIMO PAŽANGA

Yra keletas susijusių veiksnių, kuriais galima paaiškinti, kodėl sąnaudų sumažėjimu ir apytiksliais turimais duomenimis negalima kiekybiškai atskirti įvairių bendrą sumą veikiančių aplinkybių. Tam tikrais atvejais buvo sumažinti apklausų imties dydžiai arba vietoje paštu ar faksu atliekamų apklausų naudotos elektroninės ir interneto priemonės. Dėl to statistinių institucijų sąnaudos sumažėjo. Įmonėms palankias tendencijas galima paaiškinti tuo, kad elektroniniuose klausimynuose įdiegta tikimybės patikrinimo funkcija, todėl daroma mažiau klaidų ir kyla mažiau klausimų dėl klasifikavimo.

Panašu, kad įmonėms tenkanti našta sumažėjo daugiausia todėl, kad statistikos tarnybos naudojo administracinius duomenis, visų pirma rengdamos užimtumo rodiklius (dirbtos valandos, dirbantys asmenys, bruto darbo užmokestis). Dažnai šią informaciją galima gauti, pvz., iš mokesčių ir užimtumo tarnybų, viešojo socialinio draudimo arba statybos reguliavimo institucijų ir jos nereikia atskirai rinkti statistikos reikmėms. Naudojant administracinius duomenis statistikos tikslais našta įmonėms mažėja, tačiau gali didėti statistikos tarnybų sąnaudos, nes tokius duomenis dažnai reikia koreguoti. Norint naudoti administracinius duomenis taip pat dažnai reikia nuolat koordinuoti veiklą, ypač šalyse, kuriose administracijos decentralizuotos.

Be to, trumpojo laikotarpio statistiką vien pagal administracinius duomenis parengti sudėtinga, ypač mėnesinius rodiklius, nes taikomi teikimo laiku reikalavimai labai griežti, o terminai labai trumpi. Administraciniai duomenys dažnai renkami ne taip dažnai, kaip reikėtų trumpojo laikotarpio statistikai ir (arba) jie tampa prieinami per vėlai. Be to, jei administraciniai duomenys ne visiškai atitinka trumpojo laikotarpio statistikos sąvokų reikalavimus, juos reikia koreguoti, o tai taip pat gali atsiliiepti duomenų kokybei.

Trumpojo laikotarpio statistika nuolat tobulinama: statistikos tarnybų nacionaliniu lygmeniu ir keliose darbo grupėse bendradarbiaujant šalių tarnyboms ir Eurostatui. Kaip ir kelios kitos statistikos sritys, trumpojo laikotarpio statistika įtraukta į Europos įmonių ir prekybos statistikos modernizavimo (EIPSM) programą. Trumpojo laikotarpio statistika nurodyta keliuose šioje programoje numatytuose veiksmuose, susijusiuose su tolesniu administracinių duomenų naudojimu, kol kas naudojimui netinkamų šaltinių pritaikymu, skirtingų šaltinių duomenų derinimu, duomenų saugojimu, neturimų duomenų vertinimu ir apibrėžčių derinimu. Taip nustatant, plėtojant ir dalijantis sukaupta gerąja patirtimi duomenys turėtų būti renkami ir apdorojami našiau.

Trumpojo laikotarpio statistika rengiama naudojant įvairias įmonių našą mažinančias priemones. Rengiant kai kuriuos rodiklius taikomos Europos imčių sistemos. Šias sistemas taikančios šalys privalo parengti tik pramonės šakų ar produktų, kurių nacionaliniai duomenys turi didelės įtakos Europos lygmens suvestiniams duomenims, duomenis.

Kitas svarbus būdas mažų įmonių našai mažinti arba iš viso jos išvengti – taikyti ribinius dydžius renkant duomenis. Jei mažų įmonių neįmanoma visiškai atleisti nuo duomenų rinkimo prievolės, taikomos mažesnės imties nustatymo normos, t. y. mažiau tikėtina, kad maža įmonė pateks į imtį. Dar vienas imčių nustatymo būdas, dažnai naudojamas daugelio statistinių tarnybų – imčių kaita, kasmet keičiant įtrauktas įmones. Be to, reikėtų pažymėti, kad Europos trumpojo laikotarpio statistikai būtini imčių dydžiai dažnai yra mažesni nei faktiškai naudojami, nes šalių tarnyboms gali reikėti pakartotinai parengti rodiklius, taikant regioninį ar vietos suskirstymą.

Priedas. 43 trumpojo laikotarpio rodikliai (paryškintuoju šriftu pateikti PEER), Q – ketvirtiniai rodikliai, M – mėnesiniai rodikliai.

	Pramonė	Statyba	Mažmeninė prekyba ir remonto veikla	Kitos paslaugos
Gamyba	Pramonės produkcija (M)	Statybos produkcija (M/Q) - Pastatų statyba - Inžinerinių statinių statyba	-	-
Apyvarta	Pramonės veiklos apyvarta (M) - Vidaus pramonės veiklos apyvarta - Užsienio pramonės veikla (euro zona ir ne euro zona)	-	Mažmeninės prekybos ir remonto veiklos apyvarta (M)	Kitų paslaugų apyvarta (Q)
Sąnaudos	-	Statybos sąnaudos (Q) Medžiagų sąnaudos Darbo sąnaudos	-	-
Nauji užsakymai, statybos leidimai	Gauti nauji užsakymai (M) - Nauji užsakymai vidaus rinkoje - Nauji užsakymai užsienio rinkoje (euro zona ir ne euro zona)	Statybos leidimai (Q) - Būstų skaičius - Naudingasis plotas (m²)	-	-
Dirbančių asmenų skaičius	Pramonės sektoriuje dirbančių asmenų skaičius (Q)	Statybos sektoriuje dirbančių asmenų skaičius (Q)	Mažmeninės prekybos ir remonto veiklos sektoriuose dirbančių asmenų skaičius (Q) (dar neturima)	Kitų paslaugų sektoriuose dirbančių asmenų skaičius (Q) (dar neturima)
Dirbtos valandos	Dirbtos valandos pramonės sektoriuje (Q)	Dirbtos valandos statybos sektoriuje (Q)	Mažmeninės prekybos ir remonto veiklos sektoriuose dirbtos valandos (Q) (dar neturima)	Kitų paslaugų sektoriuose dirbtos valandos (Q) (dar neturima)
Bruto darbo užmokestis	Bruto darbo užmokestis pramonės sektoriuje (Q)	Bruto darbo užmokestis statybos sektoriuje (Q)	Bruto darbo užmokestis mažmeninės prekybos ir remonto veiklos sektoriuose (Q)	Bruto darbo užmokestis kitų paslaugų sektoriuose (Q)
Produkcijos kainos	Pramonės produkcijos kainos (M) Vidaus produkcijos kainos - Užsienio produkcijos kainos (euro zona ir ne euro zona)		Pardavimų defliatorius (M)	Kitų paslaugų produkcijos kainos (Q)
Importo kainos	Pramonės importo kainos (M) (euro zona ir ne euro zona)	-	-	-